

Mänskliga rättigheter

Centrum för teologi och religionsvetenskap

MRS 201, B-uppsats

VT 2007

Darfur

”Ett utdraget Rwanda”?

Examensarbete:

Madeleine Melinder

Handledare:

Rouzbeh Parsi

Sammanfattning

I regionen Darfur i västra Sudan pågår en konflikt mellan olika rebellgrupper och den regeringsstödda janjaweed milisen. Striderna, som bröt ut år 2003, har krävt minst 200 000 liv och mer än 2 miljoner människor har flytt landet. Konflikten beskrivs som ett ”utdraget Rwanda”. Folkmordet i Rwanda år 1994 var ett väl planerat massmord på folkgruppen Tutsi. Förenta Nationerna, vilka var medveten om vad som skedde, agerade inte förrän det var för sent. Nu fruktar man att historien upprepar sig. Är Darfurkonflikten, som den sudanesiska regeringen avser framställa som ett inbördeskrig, egentligen ett krig mellan olika folkgrupper? Är konflikten ett folkmord?

Min avsikt med den här uppsatsen är att undersöka huruvida konflikten i Darfur kan klassificeras som folkmord. Om så är fallet så har FN en skyldighet att såväl legalt som moraliskt att agera. Jag kommer att använda mig ut av fallet Rwanda för att se hur man resonerat när man klassificerat en situation som folkmord. Därefter görs en jämförelse mellan de båda fallen.

Nyckelord; Darfur; Sudan; Rwanda; Folkmord; Förenta Nationerna; Folkmordskonventionen

Abstract

In the Darfur region, located in the West of Sudan, there is a conflict between rebel groups and the government-supported Janjaweed militia. The fighting's, which started in 2003, has caused the loss of at least 200 000 human life and more than 2 million people have fled their homes. The conflict has been described as a” prolonged Rwanda”. The genocide in Rwanda in 1994 was a well organized and mass murder of the ethnic group Tutsi. The United Nations were aware of what was going on but did not act until it was too late. Now one fears that history is repeating it self. Is the Darfurconflict, which the Sudanese government want to describe as civil war, in fact a war between different ethnic groups? Is the conflict in fact genocide?

My intent with this article is to examine whether the conflict in Darfur can be classified as genocide. If the two situations are comparable the UN has not only a legal obligation but also a moral duty to intervene. I will use Rwanda as an example to see the criteria the UN uses for classifying a conflict. I will then compare the two situations with each other.

Keywords; Darfur; Sudan; Rwanda; Genocide; United Nation; Genocide Convention

Innehållsförteckning

1. Inledning.....	1
1.1 Bakgrund.....	1
1.2 Syfte.....	1
1.3 Metod.....	2
<i>1.3.1 Material.....</i>	<i>3</i>
<i>1.3.2 Avgränsning.....</i>	<i>3</i>
2. Begreppsdefinition.....	4
2.1 Folkmord.....	4
<i>2.1.1 FN:s definition.....</i>	<i>4</i>
2.2 Kort definition av ytterligare begrepp.....	7
3. Fallet Rwanda.....	8
3.1 Bakgrund	8
4. Darfurkonflikten.....	11
4.1 Sudan.....	11
4.2 Darfur.....	12
<i>4.2.1 Bakgrund till konflikten.....</i>	<i>13</i>
5. Analys.....	16
5.1 Folkmord i Rwanda.....	17
5.2 Folkmord i Darfur?.....	19
<i>5.2.1 Varför klassificeras inte konflikten i Darfur som folkmord?.....</i>	<i>21</i>
<i>5.2.2 FN:s egenintressen.....</i>	<i>22</i>
6. Avslutning/diskussion.....	24
7. Referenslista.....	25

1 Inledning

1.1 Bakgrund

I december 2006 fick jag i samband med min undervisning läsa en rapport från Human Rights Watch. Rapporten "If We Return, We Will Be Killed" publicerades drygt två år tidigare och beskrev, för mig en relativt okänd situation vilken tog plats i landet Sudan i Afrika. Darfur heter den region där konflikten mellan den regeringsstödda milisen Janjaweed och rebellgrupper, främst representerade av JEM (Justice and Equality Movement) och SLA/SLM (Sudan Liberation Army/Movement) tar plats. Rapporten från Human Rights Watch innehåller utförliga beskrivningar av den fruktansvärda situation befolkningen i Darfur än idag befinner sig i. Man beräknar att regeringens styrka och milisen står bakom förstörelsen av hundratals byar, tusentals våldtäkter av kvinnor och barn och dödandet av minst 200 000 personer. Två miljoner människor har flytt landet sedan striderna började år 2003 och det är minst 232 000 människor som flytt till grannlandet Chad, där de nu lever i olika flyktingläger.¹

1.2 Syfte

Regeringsstyrkan och Janjaweed milisen attackerar den civila befolkningen som tillhör samma etniska grupper som rebellerna, i vad Human rights Watch beskriver som etnisk rensning. Är konflikten, som den sudanesiska regeringen avser framställa som ett inbördeskrig, egentligen ett krig mellan olika folkgrupper? Kan regeringens, tillsammans med milisens, våldsföring vara ett försök eller en början på utrotning av en eller flera specifika grupper, vilket i juridisk mening skulle innebära folkmord?

Jag har vid flera tillfällen hört konflikten i Darfur beskrivas som "ett utdraget Rwanda" eller ett "Rwanda i slow motion". Folkmordet i Rwanda 1994 var en väl planerad och mycket effektiv etnisk utrotning. Upp emot en miljon människor, främst från folkgruppen Tutsi, mördades på bara tre månader av personer tillhörande gruppen Hutu.² Den nuvarande konflikten i Darfur har pågått sedan 2003 och skördat ca 200 000 människors liv.³ Än så länge. Hur många fler skall behöva dö innan omvärlden agerar? I fallet Rwanda ingrep man inte förrän det var för sent och stämpeln folkmord sattes efter man intervenerat.

¹ Human rights watch. *Crisis in Darfur*. <http://hrw.org/english/docs/2004/05/05/darfur8536.htm> 2007-05-02

² Melvern, Linda. *Att förråda ett folk, västmakterna och folkmordet i Rwanda*. Ordfront Stockholm 2003. 14

³ BBC NEWS. *Sudan's Darfur conflict*. <http://news.bbc.co.uk/2/hi/africa/3496731.stm> 2007-08-02

Skall Darfur behöva gå samma slut till mötes? Har man inte lärt sig ut av historien? Att klassificera en situation som folkmord är av stor betydelse. För när man konstaterat att det sker ett folkmord så har FN, om inte en legal skyldighet så en moralisk skyldighet att agera. De fördragsslutande parterna till folkmordskonventionen förpliktar sig att förebygga och bestraffa folkmord enligt artikel 1. Frågan är då vad som skall krävas för att en situation skall klassificeras som folkmord. Skall det behöva vara en fråga om antalet döda? Eller måste man behöva avgöra huruvida gärningsmannen/männen har en avsikt att utrota ”en grupp som sådan”? Något som antagligen kan bli väldigt svårt att avgöra och under tiden det utreds skall flera människor låtas dö?

Min avsikt med den här uppsatsen är således att undersöka huruvida konflikten i Darfur kan klassificeras som folkmord. Jag vill försöka få en förståelse i och kanske en förklaring till varför omvärlden åter igen står vid sidan av när tusentals människor dör. Det är främst den juridiska aspekten jag är ute efter då jag riktar in mig på Förenta Nationerna och dess definition av folkmord.

1.3 Metod

Jag kommer att använda mig av en komparativ metod genom att jämföra Darfur och ett av FN klassificerat folkmord, folkmordet i Rwanda. Jag vill undersöka vilka faktorer det var som bidrog till att FN faktiskt klassificerade situationen i Rwanda som folkmord, även då det var för sent. Jag kommer sedan att försöka avgöra huruvida liknande förhållanden finns i Darfurkonflikten. Vilka kriterier måste en situation uppfylla för att klassificeras som folkmord enligt FN:s folkmordskonvention? Uppsatsen inleds med en begreppsdefiniering där en redogörelse för hur begreppet folkmord definieras. Följaktligen kommer jag att titta närmare på både situationen i Darfur och Rwanda. Jag börjar med en kort beskrivning av länderna och regionen Darfur för att sedan undersöka konfliktens uppkomst och i Darfurs fall, dess nuvarande läge. Under analysdelen utreder jag hur FN kom fram till att det skett ett folkmord i Rwanda. Jag använder mig utav deras kriterier för att sedan studera Darfurkonflikten. Jag vill här undersöka om man kan dra paralleller mellan situationen i Darfur och den i Rwanda. Jag vill kontrollera om det finns likheter vilket skulle påvisa att det rör sig om folkmord i Darfur. Vidare kommer jag att nämna olika orsaker vilka skulle kunna förklara FN och omvärldens ovilja att sätta ”folkmordsstämpeln”.

1.3.1 Material

Jag har främst använt mig av sekundärmaterial när jag undersökt begreppet folkmord. Det finns en hel del litteratur om ämnet, jag har dock använt mig av främst två böcker; *Folkmordens historia* av Gerner & Karlsson och *War & Genocide* av Martin Shaw.

Information om fallet Rwanda fann jag också i en del böcker, viktiga författare är här Linda Melvern och Paul Magnarella. För att få en så uppdaterad information om Darfur som möjligt har jag främst granskat tidningsartiklar och hemsidor på internet. Information hämtat från Internet är främst från olika hjälporganisationers hemsidor, som t.ex. Human Rights Watch. Jag har försökt att kritiskt granska materialet jag funnit, särskilt i fråga om Internet. Information jag varit osäker på har jag kontrollerat genom att hitta liknande uppgifter i andra källor.

1.3.2 Avgränsning

På grund av begränsad tid och utrymme har jag varit tvungen att göra en del avgränsningar. Fallet Rwanda är relativt kortfattat, det är dock främst Darfur jag riktat in mig på och använder Rwanda endast som en jämförelse. Historisk genomgång av Sudan respektive Darfur är begränsat då det är den nuvarande situationen jag undersöker. Sudans regering och dess agerande är intressant men inte avgörande för min uppsats och har därför fått mindre utrymme. Vidare skulle man kunna utveckla frågan om FN och dess medlemmars egenintressen. Jag har valt att koncentrera mig på Kina, då jag anser att landet haft väldigt stort inflytande över FN:s handlande och då det är en av de mest betydelsefulla aktörerna för Sudan.

2. Begreppsdefinition

Det viktigaste begreppet att definiera för uppsatsen är begreppet folkmord. Den juridiska definitionen kommer att vara ett genomgående tema då den används under jämförelsen mellan Darfur och Rwanda. Intervention och etnicitet är begrepp som regelbundet dyker upp genom texten och kommer därför kort definieras här nedan.

2.1 Folkmord

Begreppet folkmord myntades under andra världskriget för att beskriva nazisternas utrotning av judarna. Folkmord som handling är dock inget nytt för 1900-talet. Politiskt motiverad slakt har tidigare förekommit, men det fick helt ny innebörd i och med nazitysklands illdåd. Judeutrotningen blev det grundläggande folkmordet, ”arketypen” av folkmord. Det råder inget tvivel om dess kategorisering. Men situationer skall inte behöva nå sådana extrema förhållanden för att klassificeras som folkmord. Hur kan man då avgöra vilken kategori en situation faller under? Hur tar man reda på vad skiljer folkmord ifrån t.ex. krig?

Folkmord sker ofta i krigstid men ses som kategoriskt skilt ifrån krig. Krig kan legitimeras och har gjort så under historien gång. Folkmord är och har sedan begreppet myntats alltid varit olagligt, till och med kriminellt. Skillnaden bör vara stor. Krig är generellt legitimt då det endast sker genom strider mellan soldater. Folkmord å andra sidan är förgörelsen av en obebäddad, civil grupp utförd av en organiserad beväpnad styrka. Problemet att skilja folkmord från krig uppstår då krig i modern tid ofta drabbar civila i stor grad. Den civila befolkningen attackerades som tillhörig fienden, ofta som del av en taktik.⁴

2.1.1 FN:s definition

Termen folkmord myntades av den polsk-judiske juristen Raphael Lemkin, som en respons på nazisternas utrotning av judarna under andra världskriget.⁵ Sammansättningen av grekiskans *genos*, som betyder folk, ras eller stam med det latinska ordet *cidium*, menat mord, bildade ordet *genocide*.⁶ Den 9 december 1948 antog FN:s generalförsamling en särskild folkmordskonvention (Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide).

⁴ Shaw, Martin. *War & Genocide, Organized Killing in Modern Society*. Cambridge: Polity Press 2003. 5

⁵ Shaw, M. 35

⁶ Kristian Gerner & Klas-Göran Karlsson, *Folkmordens historia: Perspektiv på det moderna samhällets skuggsida* (Stockholm: Atlantis 2005), 67-68

Konventionen om förebyggande och bestraffning av brottet folkmord, som den heter på svenska, trädde i kraft den 12 januari 1951. Här fastställs att folkmord är ett brott enligt folkrätten och att de undertecknade staterna har i uppgift att förhindra och straffa folkmord.⁷ Kriterier för begreppet folkmord står beskrivna under artikel II i konventionen och lyder som följer:

Artikel II.

I denna konvention förstås med folkmord envar av följande gärningar förövad i avsikt att helt eller delvis förinta en nationell, etnisk, rasmässigt bestämd eller religiös grupp såsom sådan nämligen,

- a) att döda medlemmar av gruppen;
- b) att tillfoga medlemmar av gruppen svår kroppslig eller själslig skada;
- c) att uppsåtligen påtvinga gruppen levnadsvillkor, som äro avsedda att medföra svår kroppslig eller själslig skada;
- d) att genomföra åtgärder, som äro avsedda att förhindra födelser inom gruppen;
- e) att med våld överföra barn från gruppen till annan grupp

Vidare följer artikel III vilken redogör för vilka gärningar som är straffbara under konventionen. Till dem räknas;

- a) folkmord,
- b) stämpling till folkmord,
- c) omedelbar och offentlig uppmaning till folkmord,
- d) försök till folkmord,
- e) delaktighet i folkmord.

⁷ Frivilligaorganisationernas fond för mänskliga rättigheter. *Konventionssamling i mänskliga rättigheter och humanitär rätt*. Nordstedts Juridik AB. 2004. 117

Folkmordskonventionen betraktas som världens reaktion på nazisternas judeutrotning under andra världskriget. Den ingav löfte om att en liknande situation aldrig skulle kunna uppstå igen. Tyvärr kan historien bekräfta att detta löfte inte levde upp till dess förhoppningar. 1994 kunde världen bevittna det mest fruktansvärda fall av folkmord sedan andra världskriget. Folkmordet i Rwanda utfördes på bara några månader och hade förödande konsekvenser. En otroligt stor del av befolkningen mördades medan omvärlden såg på. När man väl ingrep var det för sent. Man kan tycka att de rekommendationer och utredningar som skedde efter fallet Rwanda borde ha lett till ett förbättrat system, ett system för att förutsäga och förhindra folkmord. Men trots de läxor historien givit pågår i detta nu massiva kränkningar av de mänskliga rättigheterna i landet Sudan.

FN:s folkmordskonvention är under ständig kritik. Det främsta argumentet mot konventionen är dess definition av termen folkmord. Definitionen anses vara för snäv och begränsad vilket leder till att många folkmordsliknande handlingar utelämnas. De grupper konventionen inkluderar under definitionen av folkmord är "nationell, etnisk, rasmässigt bestämd eller religiös" grupp. Där med exkluderas en mängd olika grupper som till exempel politiska och sociala grupper. Grupper av väldigt stor vikt och vilka är avgörande i många situationer med folkmordsliknande karaktär. Författaren Robert Cribb är en av många som diskuterat problematiken kring FN:s definition. Cribb uppmärksammar frånvaron av genus eller kön som grupp.⁸ Hade kön som grupp inkluderats under definitionen av folkmord tror och hoppas jag att det skulle resultera i en minskning av mord på kvinnor som grupp. En del kritiker påvisar dessutom att definitionen endast riktar sig på handlingar mot folk och exkluderar handlingar mot miljön de lever i eller miljön som definierar deras kultur. Man kan finna situationer där befolkningens jordbruk och näringsmedel förstörs och där människor dör av svält som resultat.

Vidare kräver konventionen ett avgörande huruvida förövaren hade eller har en avsikt att förgöra en grupp. Detta torde vara väldigt problematisk. Det krävs starka bevis om inte gärningsmannen mot förmodan erkänner sin avsikt. Borde fokus verkligen ligga på avsikten istället för effekterna?

⁸ Steven L.B. Jensen, *Genocide: Cases, Comparisons and Contemporary Debates*. The Danish Center for Holocaust and Genocide Studies 2003. 124

Konventionen förklarar vilka gärningar ”förövad i avsikt att helt eller delvis förintä en grupp” som räknas som folkmord. Men hur definierar man ”delvis”? Är det en fråga om antalet döda? Konventionen lämnar en hel del obesvarade frågor, öppna för egen definition. Jag anser dock att det största dilemma när det kommer till folkmordskonventionen är FN:s ovilja att agera. Det vill säga FN:s medlemsstaters ovilja, en passivitet som talar ett ganska tydligt språk. Det tycks vara svårt att motivera en stat att intervensera om staten inte själv vinner på det. Allt för mycket tycks handla om egenintressen. Den snäva brottsrubriceringen möjliggör dessutom en politisk kohandel mellan vetomakterna i FN:s säkerhetsråd, en köpslagning om vilka brottshandlingar som uppfyller folkmordskonventionens kriterier. Så tycks även fallet vara i Darfur. Jag återkommer till detta ämne under analysdelen.

2.2 Kort definition av ytterligare begrepp

Intervention kommer i från latinets *interventio* vilket betyder mellankomst, ingripande eller inskridande. Inom folkrätten talar man om ett ”ingripande i en främmande stats inre eller yttre angelägenheter”.⁹ Jag låter R.J. Vincent, författaren till boken *Human Rights and International Relations*, stå för definitionen av begreppet i den här uppsatsen. Hans definition anses summera upp den traditionella uppfattningen av humanitär intervention. Den lyder:

“[An] activity undertaken by a state, a group within a state, a group of states or an international organization which interferes coercively in the domestic affairs of another state. It is a discrete event having beginning and an end, and it is aimed at the authority structure of the target state. It is not necessarily lawful, but it does break a conventional pattern of international relations.”¹⁰

Etnicitet. Ordet är sprunget från grekiskans ”ethnos” som betyder ”ett folk”. Etnicitet utgår från kulturella och sociala kännetecken och är därför ett föränderligt begrepp, eftersom kulturella attribut aldrig är statiska. Etnicitet har således inget med ”rastänkande” att göra, vilket innebär att skillnader mellan människor skulle vara biologiska. Etnicitet handlar om grupprelationer, och de ses som sociala och dynamiska processer.¹¹

⁹ Svenska Akademiens Ordbok. <http://g3.spraakdata.gu.se/saob/> 2007-06-01

¹⁰ John Baylis & Steve Smith, *The globalization of world politics. An introduction to international relations*, Third edition, Oxford University Press, 557

¹¹ Eriksen, Thomas Hylland. 2000. Små platser - stora frågor. En introduktion till socialantropologi. Nora: Nya Doxa. 22 & 285.

3. Fallet Rwanda

Situationen i Rwanda under 1994 utvecklades till det mest fruktansvärda fall av folkmord världen bevittnat sedan Andra världskriget. På tre månader mördades ca en miljon människor. De flesta var tutsier, den folkgrupp som under kolonialtiden var den styrande i landet. De som utförde dessa våldshandlingar var främst hutuer.¹² Trots att bilder av situationens brutala natur kablades ut över världen försökte man framställa situationen som ”endast” en stamkonflikt. Världssamfundet, vilken skapat lagar för att förhindra folkmord, stod nu handfallna vid sidan av när ett noga planerat folkmord skedde.

3.1 Bakgrund

Rwandas befolkning är huvudsakligen indelat i tre folkgrupper, Hutu, Tutsi och Twa. Hutu och tutsi är de två största grupperna, men hutu utgör en majoritet med ca 84 % av befolkningen.¹³ En del historiker hävdar att det före kolonialtiden inte existerade konflikter de två grupperna emellan. Människorna inom stammarna talade samma språk, följde samma traditioner och bekände sig till samma religion. De första missionärerna tyckte sig dock kunna skönja en viss utseendemässig skillnad. Hutuerna hade typiska ”bantudrag”, vilket de hade gemensamt med folket i grannländerna, medan tutsierna var något smalare och längre till kroppsbyggnaden än hutuerna. Många anser det riktigare att betrakta de två grupperna som olika samhällsklasser: hutuer har traditionellt varit jordbrukare och tutsierna boskapsskötare.

Rwanda hade vid sekelskiftet 1900 en militärt stark tutsimonarki under kung Rwabugiri, där hutuerna spelade en underordnad roll.¹⁴ De tyska kolonistörerna och sedan även belgarna styrde landet med hjälp av den redan existerande maktstrukturen. Den osämjan som vuxit fram mellan majoriteten hutu och minoriteten tutsi ökade markant under kolonialtiden.

När Belgiens kolonistörer anlände till Rwanda 1916, såg de Hutu och Tutsi som två etniskt skilda grupper.¹⁵ 1933 organiserade den belgiska förvaltningen en folkräkning där man klassificerade hela befolkningen. Kunde man inte bedöma människorna efter deras etnicitet utgick man efter deras utseende.

¹² Melvern, Linda. *Att förråda ett folk, västmakterna och folkmordet i Rwanda*. Ordfront Stockholm 2003. 14

¹³ CIA. The world factbook.Rwanda <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/print/rw.html> 2007-04-03

¹⁴ Melvern, L. 20

¹⁵ BBC NEWS. Rwanda: *How the genocide happened*. <http://news.bbc.co.uk/1/hi/world/africa/1288230.stm> 2007-04-02

Identitetskort producerades så att man lättare kunde avgöra en persons tillhörighet.¹⁶ De belgiska kolonisatorerna favoriserade tutsierna och ansåg dem överlägsna hutuerna. Tutsierna erhöll bättre jobb och främre utbildningsmöjligheter. Förenta Nationerna hade sedan det bildades 1945 övervakat administrationen av Rwanda under ett förvaltarsystem. Generalförsamlingen kritiserade vid ett tidigt stadium Belgien för hutuernas underordnade ställning, varpå Belgien svarade med någon gest i demokratisk riktning. Frustrationen hos Hutu befolkningen eskalerades och kulminerade 1959 i serie kravaller. Tutsikungen Mutara III hade samma år dött under suspekta omständigheter på ett sjukhus. Rykten började spridas över landet och man misstänkte att kungen blivit mördad av hutuer.

Våldets utlösande faktor sägs dock vara attacken på ledaren för hutupartiet Parmehutu (Parti du Mouvement de l'Émancipation Hutu).¹⁷ Fler än 20,000 tutsier mördades och många fler flydde till grannländerna Burundi, Tanzania och Uganda.¹⁸ År 1962 blev Rwanda en självständig republik under Parmehutu-ledaren Kayibanda som president.¹⁹ Perioden som följde självständigheten präglades av våld och kampen mellan hutuer och tutsier. 1973 grep generalen Juvénal Habyarimana makten och utropade sig själv till president. Habyarimana, som kom från en nordlig hutustam, skapade enpartistat under Mouvement Révolutionnaire National pour le Développement (MRND).²⁰ Under mitten av 1980-talet hade antalet rwandiska flyktingar inom grannländerna överstigit en halv miljon. I Uganda startade tutsiflyktingar, tillsammans med några hutu-flyktingar, RPF (Rwandas Patriotic Front), med avsikt att störta presidenten för att kunna återvända hem. RPK:s försök att gripa makten 1990 misslyckades. Presidenten tog tillfället i akt och anklagade tutsierna även inom Rwanda för att vara delaktiga.²¹ Jakten på tutsier fortsatte med förödande konsekvenser. Efter tre år kunde dock ett fredsavtal undertecknas av både Habyarimana och RPF, men det påverkade situationen i landet mycket lite. Hatpropagandan mot tutsierna som varit otroligt stark redan under 90-talets början intensifierades, mycket på grund av en ny extremistisk radiostation där uppmaningar till folkmord sändes.

¹⁶ Melvern, Linda. *Att förråda ett folk, västmakterna och folkmordet i Rwanda*. Ordfront Stockholm 2003. 22

¹⁷ Melvern, L. 26

¹⁸ BBC NEWS. Rwanda: *How the genocide hapened*. <http://news.bbc.co.uk/1/hi/world/africa/1288230.stm> 2007-04-02

¹⁹ Magnarella, Paul J. *Justice in Africa. Rwanda's Genocide, Its Courts, and the UN Criminal Tribunal*. Ashgate 2000. 13

²⁰ Magnarella, Paul J. 14

²¹ Magnarella, Paul J. 15

President Juvénal Habyarimanas plan sköts ner den 6 april 1994 över huvudstaden Kigali flygplats. Vem som mördade Habyarimana och alla ombord planet är okänt.²² Effekten blev således omedelbar och katastrofal. Det blev startskottet för folkmordet i Rwanda. Inom några timmar organiserade medlemmar ut av regeringen en hutu milis som systematiskt började mörda tutsi över hela landet. Under de tre månader som följde beräknas cirka 500,000 till en miljon rwandier ha dödats, siffran av antalet döda varierar beroende på källan.²³ I juli 1994 intog RPF Rwandas huvudstad Kigali, besegrade regeringsstyrkorna och övertog makten i landet. Våldsamheterna upphörde, men man uppskattar att två miljoner hutuer flydde till grannländerna eftersom de fruktade repressalier. En ny regering bildades med Pasteur Bizimungu, en hutu, som president. RPF-ledaren och dåvarande vice presidenten, Paul Kagame valdes i april år 2000 till Rwandas president. FN:s säkerhetsråd antog en resolution om att skapa en internationell tribunal för att ställa ansvariga för folkmordet inför rätta. Rwandas första folkmords tribunal, ICTR (International Criminal Tribunal for Rwanda) öppnades i december 1996.²⁴

²² Magnarella, Paul J. Justice in Africa. Rwanda's Genocide, Its Courts, and the UN Criminal Tribunal. Ashgate 2000. 19

²³ Human rights watch. *Numbers*. <http://www.hrw.org/reports/1999/rwanda/Geno1-3-04.htm#TopOfPage> 2007-04-18

²⁴ Reuters. <http://www.reuters.com/article/worldNews/idUSL048793620070404> 2007-04-04

4. Darfurkonflikten

Darfurkonflikten är en väpnad konflikt mellan rebellgrupperna SLA (Sudan Libération Army) och JEM (Justice and Equality Movement) och den regeringsstödda Janjaweed milisen. Man beräknar att striderna började år 2003, men konflikten kan härledas långt bak i historien.

Darfurs befolkning brukar man dela upp i två grupper; nomader och bofasta boskapsskötare. De båda grupperna är arabisktalande muslimer, men nomaderna ser sig själva som ”araber” medan de bosatta boskapsskötarna betraktar sig som ”svarta afrikaner”. På 1990-talet började Sudans regim att stödja den arabiska befolkningen då det bildats gerillagrupper i den ”afrikanska” södra delen som gjorde inbrytningar i regionen Darfur. Regimen i Khartoum, Sudans huvudstad, påbörjade ett samarbete med den arabiska milisen Janjaweed (onda ryttare).²⁵ Janjaweed, vilka opererar till häst och kamel, sägs bland annat fått stöd av flygvapnet genom bombräder mot byar.²⁶ De som drabbats hårdast av konflikten är den civila befolkningen. Man beräknar att inte mindre än 200 000 människor har dött och att två miljoner människor varit tvungna att fly sedan striderna började.²⁷ Världen har inte sett ett sådant planerat utförande av svält, våldtäkt och massmord sedan folkmordet i Rwanda 1994.

4.1 Sudan

Namnet Sudan kommer från det arabiska “bilad al-sudan”, vilket betyder “de svartas land”.²⁸ Sudan är Afrikas till ytan största stat och är belägen vid Röda havet, mellan Egypten och Eritrea. Statschef är president Umar al-Bashir. Det officiella språket är arabiska och Islam är den främsta religionen. Sudan har dock en omfattande icke-muslimsk och icke-arabisk talande befolkning, till stor del kristen, bosatt i landets södra del. Sedan självständigheten från Storbritannien 1956 har militära regimer, vilka favoriserar islam-orienterade regeringar dominerat Sudans inrikespolitik. Landet kämpade med två inbördeskrig under de resterande åren av 1900-talet, med uppehåll endast under åren 1972 till 1983. Konflikterna bottnade i norra Sudans ekonomiska, politiska och sociala dominans över det icke-muslimska, icke-arabiska södra Sudan.²⁹

²⁵ Prunier, Gérard. *Darfur The Ambiguous Genocide*. Hurst & Company, London 2005. xvi

²⁶ Svenska Dagbladet, *Tidspress för medlarna i Darfur*. Ola Säll. Onsdag 11 april, utrikes, sid. 13

²⁷ BBC News. <http://news.bbc.co.uk/2/hi/africa/3496731.stm> 2007-06-07

²⁸ Prunier, Gérard. *Darfur, The ambiguous genocide*. Hurst&Company, London. 2005. 1

²⁹ CIA. The world factbook. <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/su.html> 2007-04-02

Den sittande regimen är starkt influerat av islamiska fundamentalistiska intressen. Detta har lett till en väpnad konflikt mellan regeringstrupper och främst kristna rebellgrupper från landets södra delar. I början av 2000-talet lyckades man dock få igång diskussioner om eldupphör och fred. Efter två år av förhandlingar skrev regeringen och rebellerna under ett fredsavtal i januari 2005.³⁰

Kriget mellan regeringen i norra Sudan och gerillan i söder kan vara ett ut av Afrikas äldsta krig. Det har främst handlat om vart pengarna från landets olja skall gå och i vilken mån landets södra del skall tillåtas självstyre.³¹ År 2003 stod regeringen inför en ny konflikt. Det var befolkningen i regionen Darfur som även de krävde en del av oljepengarna och ökat självstyre. Regeringens svar kan vi bevittna i den konflikt som nu pågår i Darfur.

4.2 Darfur

Darfur är en tätbefolkad region, i Sudanska mått mätt, och ligger i landets västra provins. Området är ungefär lika stort Sverige och Danmark tillsammans och har 6 miljoner invånare, varav 2,5 miljoner är på flykt.³² Regionen gränsar mot Libyen, Tchad och Centralafrikanska republiken. Darfur eller *Dar Fur*, vilket betyder furfolkets land, var under flera sekel ett självständigt land.³³ Så sent som 1916 blev Darfur annekterat till landet Sudan. Under många år präglades regionen av oroligheter men erhöll mycket låg prioritet då det inte tillhörde det ”sanna Nord” eller Södern. Darfurs terräng och klimat har definierat dess befolkning och ekonomin. Man kan säga att mängden nederbörd fastställer invånarnas livsvillkor. I norra Darfur är mängden nederbörd mycket liten och gränsar till ett ökenområde. Här lever nomader vilka främst sköter kameler. Mellersta delen av Darfur, där klimatet är något mildare, är befolkat av bosatta bönder. I söder är fuktigheten ganska hög och jordbruket mer utvecklat. Här finner man både bofasta bönder och så kallade ”Baggara” stammar.³⁴ Bönder och nomader inom området hade traditioner av att leva tillsammans och samverka, även då man konkurrerade om jord och vatten.

³⁰ BBC NEWS. Country profile: Sudan.

http://news.bbc.co.uk/1/hi/world/middle_east/country_profiles/820864.stm 2007-06-02

³¹ Amnesty international.

<http://www2.amnesty.se/ap.nsf/reportage/9729F589AE7197A5C1256EB0004A983F?opendocument> 2007-06-02

³² Svenska Dagbladet, Utrikes, *Sudan får skulden för Darfurkrisen*. Ola Säll, sid. 14, tisdagen 13 mars 2007

³³ BBC NEWS. <http://news.bbc.co.uk/2/hi/africa/3496731.stm> 2007-05-15

³⁴ Prunier, Gérard. Darfur, *The ambiguous genocide*. Hurst&Company, London. 2005. X

Men den allt större befolkningsökningen och utbredningen av ökenområden är två faktorer vilka skärpte konkurrensen. Darfur räknas till det "muslimska Sudan" men majoriteten av Darfurs befolkning är inte araber. Området domineras av tre svarta, "afrikanska" folkgrupper; fur, zaghawa och masalit.³⁵ Man brukar säga att majoriteten av nomaderna är "arabiska" och majoriteten av de bofasta bönderna är "afrikanska". Orden är satta inom citat tecken då det är tveksamt om det existerar några "rena" afrikanska eller arabiska grupper. Darfurs befolkning består av en sammanvävning människor med olika etnisk ursprung, både "arabisk" och "afrikansk".³⁶ Konflikten i Darfur presenteras ofta i media som etnisk utrotning mellan afrikanska och regeringsstödda arabiska stammar. Man bör följaktligen notera att detta inte stämmer till hundra procent.

4.2.1 Bakgrund till konflikten

Under 1990-talet började sammandrabbningar mellan nomader och bönder äga rum. Darfur hade under 80-talet drabbats av en stor hungersnöd och situationen inom regionen var länge osäker. Etniska konflikter hade tidigare förekommit i Darfur, men den här gången hade våldet ökat och hot mot regeringen uppdagats.

Den nuvarande konflikten startade i februari 2003 och utvecklades snabbt till en fruktansvärt våldsamt militär konfrontation. Striderna sker mellan de afrikanskdominerade rebellgrupperna SLA (Sudan Liberation Army) och JEM (Justice and Equality Movement) som den ena parten, och den arabiskdominerade Janjaweed milisen stöttad av sudanska regeringsstyrkor som den andra parten. Medlemmar av SLA kommer framför allt från Fur och Masalit stammar, medan JEM baseras på Zaghawa stammar.³⁷ Konflikten började då rebellgruppen SLA gjorde uppror mot den sudanesiska regeringen i Khartoum. SLA påstår att regeringen försummar den svarta, afrikanska befolkningen till förmån för den arabiska. De kräver även att pengarna från oljan som utvunnits i området skall komma befolkningen till godo. Senare samma år bildades även rebellgruppen JEM, Rättvise- och jämlikhetsrörelsen.³⁸ Rebellernas uttryckliga, politiska mål är att tvinga den sudanesiska regeringen i Khartoum att adressera underutvecklingen och den politiska marginaliseringen i Darfur.

³⁵ Säkerhetspolitik.se. Darfur. <http://www.sakerhetspolitik.se/templates/Level2Page.aspx?id=1040> 2007-05-18

³⁶ Prunier, Gérard. Darfur, *The ambiguous genocide*. Hurst&Company, London. 2005. 4

³⁷ Crimes of war project. www.crimesofwar.org/print/onnews/darfur 2007-05-18

³⁸ Amnesty International. 2007-05-20

<http://www2.amnesty.se/ap.nsf/reportage/9729F589AE7197A5C1256EB0004A983F?opendocument>

För att slå ner upproret har regeringen tillsammans med Janjaweed milisen angripit civila och etniska grupper där de flesta rebellerna har sitt ursprung – Fur, Masalit och Zaghawa. De stridande i Janjaweed milisen kommer främst från arabiska nomadstammar.³⁹

Under maj och juni månad 2003 intensifierade striderna och regeringens styrka reagerade med ett ökat våld mot den civila befolkningen. En taktik som regeringen använder sig av för att hindra gerillan är flygbombningar. Ofta attackeras oskyldiga civila i byar och flyktingläger. Den arabiska Janjaweed milisen kan efter bombningarna obehindrat rida in på kameler och hästar för att stjåla, våldta och slakta folket. Förstörelse av näringsmedel för befolkningen har rapporterats vara ytterligare en taktik regeringen utnyttjar.⁴⁰

Sudans regering och Janjaweed milisen är ansvariga för hundratals förstörda och nedbrända byar, dödandet och torterandet av hundra tusentals människor och våldtäkt av tusentals kvinnor och flickor. 30 juli 2004 godkände FN:s säkerhetsråd resolution 1556 vilken krävde att regeringen skulle avväpna Janjaweed milisen. Samma krav återkom med lika stor vikt i 2006 års fredsavtal, ”the Darfur Peace Agreement” vilken skrevs under av Sudans regering och en part av SLA.⁴¹ Avtalet blev dock inte långvarigt, utan bröt ihop och resulterade istället i en ökning av våldet. Janjaweed är fortfarande aktiva och fria att begå dessa folkmordsliknande brott mot befolkningen.

Afrikanska unionen, AU, är idag den organisation som är mest verksam i Darfur. AU:s fredsbevarande styrka, AMIS (African Union Mission in Sudan) uppgår för närvarande till närmare 7 000 man.⁴² Men på grund av otillräckliga resurser har AU haft svårt att stabilisera läget i regionen. AU:s fredsstyrkor skall närvara i Darfur fram till juni 2007, då Sudans regering avslog planerna på att lämna över ansvaret till en större, starkare FN mission.⁴³ FN:s fredsbevarande styrka UNMIS (United Nations Mission in the Sudan) finns på plats i södra Sudan för att bevaka freden som slutits mellan SPLM (Sudan People’s Libération Movement/Army) och regeringen.

³⁹ Save Darfur. *The genocide in Darfur*. <http://www.savedarfur.org/pages/background> 2007-06-27

⁴⁰ Crimes of War. www.crimesofwar.org/print/onnews/darfur 2007-06-04

⁴¹ UN. *United Nations Mission in the Sudan*. <http://www.un.org/Depts/dpko/missions/unmis/background.html> 2007-06-04

⁴² Regeringskansliet. *Konflikten i Darfur: ”världens värsta humanitära katastrof”* http://www.manskligarattigheter.gov.se/extra/pod/?module_instance=10&action=pod_show&id=78 2007-05-22

⁴³ BBC NEWS. *Blair calls for action on Darfur*. http://news.bbc.co.uk/2/hi/uk_news/politics/6163733.stm 2007-05-23

Den 31 augusti 2006 antog FN:s säkerhetsråd resolution 1706 vilken expanderar UNMIS mandat att också inkludera övervakning av Darfur. Säkerhetsrådet har nu, genom resolution 1755, förlängt UNMIS mandat till det 31 oktober 2007, med avsikt att förnya det till kommande perioder.⁴⁴ Sudan har länge motstått omvärldens påtryckningar om en större fredsbevarande trupp från FN. Totalt vill FN sända 20 000 soldater till Darfur. Den sudanesiska regeringen har vägrat men accepterade i april en mindre FN-styrka på 3 500 man.⁴⁵ Med tanke på Darfurs storlek skulle denna styrka ha en alltför liten effekt.

⁴⁴ UN. *United Nations Mission in the Sudan* <http://www.un.org/Depts/dpko/missions/unmis/background.html> 2007-05-26

⁴⁵ Corrent.se *Sverige förhandlar med FN om Darfur*.
<http://archive.corren.se/archive/2007/5/15/j7ayzzxpezljuea.xml> 2007-05-15

5 Analys

Olika människorättsorganisationer har anklagat den sudanesiska regeringen och den regeringsstödda milisen för utförande av folkmord på den svarta, afrikanska befolkningen i Darfur. Det som började som en konflikt mellan regeringen och olika gerilla grupper har lett till systematiska attacker på den civila befolkningen. Civila har blivit en måltavla då de anses tillhöra "fiende gruppen", dvs. den etniska grupp medlemmar ur gerillan tillhör. USA:s regim har betecknat konflikten som folkmord, men Förenta Nationerna vill inte gå så långt. Den 7 oktober 2004 inrättade FN:s generalsekreterare en kommission, vars syfte var att undersöka om folkmordsliknande händelser skett i Darfur. I januari 2005 presenterade kommissionen deras rapport.⁴⁶ De fann att regeringen och milisen inte var skyldiga till handlingar av folkmord, men de ansågs dock vara skyldiga till *"Odiskriminerande attacker, inkluderat dödande av civila, tortyr (...) förstörelse av byar, våldtäkt och andra former av sexuellt våld (...) och tvångsflyttning."*⁴⁷

Brott mot mänskligheten och krigsbrott hade enligt FN utförts av både regeringen och milisen och skulle ses som ett lika allvarligt brott som folkmord. Det gör det inte. Hade FN använt sig av termen folkmord skulle det innebära en skyldighet att intervensera. Folkmord är ett så starkt ord och en så stark kriminell handling att innebär en omedelbar förpliktelse att förhindra det. Men genom att undvika termen undviker man också skyldigheten att intervensera.

Jag kommer här i analysdelen jämföra de båda fallen Rwanda och Darfur, med FN:s folkmordskonvention. Jag vill undersöka vilka faktorer som var avgörande i fallet Rwanda för att se hur FN kom fram till en folkmordsklassificering. De resultat jag fått kommer jag sedan att tillämpa på fallet Darfur. Jag kommer att ställa Darfur i förhållande till Rwanda för att se om där förekommer likheter, vilka borde avslöja om det rör sig om ytterligare ett folkmord. Vidare skall jag försöka besvara frågan varför FN drar sig från att klassificera konflikten som folkmord. Jag tar här upp FN:s medlemsstaters egenintressen som en anledning och nämner Kina som ett exempel. Jag är medveten om att jag begränsar mig genom att endast nämna ett land men jag anser att det är Kina som påverkar situationen i Darfur till störst del, just nu. Diskussionerna kring FN:s medlemsstater och deras roll i Darfur och Rwanda är en viktig del som skulle kunna utforskas till större del än vad jag har möjlighet att göra här.

⁴⁶United Nations Mission in the Sudan <http://www.un.org/Depts/dpko/missions/unmis/background.html> 2007-05-25

⁴⁷Official Documents System of the United Nations <http://daccessdds.un.org/doc/UNDOC/GEN/N05/225/36/PDF/N0522536.pdf?OpenElement> 2007-06-31

5.1 Folkmord i Rwanda

Den 1 juli 1994 antog Säkerhetsrådet resolution 935 (1994). Resolutionen uppmanar den dåvarande generalsekreteraren, Boutros Boutros-Ghali, att inrätta en opartisk expertkommitté till att undersöka situationen i Rwanda. Kommittén skulle analysera bevis som framlagts om grova kränkningar av mänskliga rättigheter, inkluderat bevis om möjliga handlingar av folkmord. Den 1 oktober 1994 skickade så generalsekreteraren ett brev adresserat till säkerhetsrådets president, vilket innehöll kommitténs slutsatser och rekommendationer. Kommitténs slutsats lyder;

”Efter noggrann överläggning, har Expertkommittén avgjort att det förekommer överväldigande belägg som bevisar att handlingar av folkmord mot gruppen Tutsi begicks av Hutu element genom ett samstämmigt, planerat, systematiskt och metodologiskt sätt. Rikligt med bevis visar att dessa massutrotelser, förövat av Hutu element mot Tutsi gruppen som sådan, inom perioden angiven ovan (6 april till 15 juli 1994), utgör folkmord i enlighet med artikel II av Konventionen om förebyggande och bestraffning av brottet folkmord, antagen den 9 december 1948.”⁴⁸

I konventionen förstås med folkmord bestämda gärningar förövat i ”avsikt att helt eller delvis förinta en nationell, etnisk, rasmässigt bestämd eller religiös grupp som sådan”. Konventionen kräver således att man kan bevisa både *avsikt* och att det är en *grupp som sådan* som drabbas.

Avsikt;

Kommittén fann starka bevis som talade för att en avsikt bakom folkmordet existerat. Det finns omfattande bevis att det utfördes planer och förberedelser långt innan våldsamheterna bröt ut. Mycket visade på att utrotningen av Tutsierna var planerad sedan månader tillbaka. Rasistisk hat propaganda spreds så tidigt som 1993 där uppmaningar om utrotning av ”fienden” sändes. Det öppnades upp särskilda träningsläger för Hutu milisen där männen bl.a. fick erhålla information om olika metoder av massmord och där de påverkades till att hata Tutsierna. Att folkmordet var väl planerat blir tydligast då man ser till timmarna efter att president Habyarimana flygplan skjutits ned. Inom 30 till 45 minuter efter olyckan, hade barrikader och soldater placerats ut på de stora vägarna.

⁴⁸ Official Documents System of the United Nations
<http://daccessdds.un.org/doc/UNDOC/GEN/N94/381/91/PDF/N9438191.pdf?OpenElement> 2007-06-04

Vid dessa avspärningar inspekterades människor och med hjälp av identitetskort avgjordes vilken etnisk tillhörighet de hade.

”Grupp som sådan”;

Det råder inget tvivel om att man ville förinta Tutsi som en grupp som sådan. Vid folkräkningarna i Rwanda hade den etniska identiteten på varje individ klart markerats på hans eller hennes identitetskort. Hutuerna använde sig av detta system för att lättare skilja Tutsi från Hutu. Vid avspärningarna på vägarna valde man ut tutsier och avrättade dem på plats. Hade de inget identitetskort gick man efter utseende, de med fysiska ”tutsidrag” valdes ut och dödades. Redan lång före folkmordet kunde man se att det handlade om en särskild grupp människor vilka var utsatta. Rasistiska hot och rasistisk propaganda spreds bland annat via radio. Radioprogrammen spred olika budskap och framställde Tutsierna som motståndare till presidenten och förrädare vilka förtjänade att dö. De gestaltade Tutsierna som kackerlackor vilka var tvungna att utrotas. Många hutuer mördades också, de som inte ville ställa upp för vad som ansågs vara en nationell skyldighet mördades. Men dessa dödades på grund av deras handlingar, tutsierna mördades på grund av att de var tutsier, därför var det ett folkmord.⁴⁹

⁴⁹ Mahmood Mamdani, *A brief History of Genocide*. Transition 10.3 (2001) 26-47. 1

5.1 Folkmord i Darfur?

FN anser att det som sker i Darfur inte är folkmord, samtidigt som USA redan har satt folkmordsetiketten på konflikten. Debatterna är många och svårlösta. Jag avser dock att förtydliga situationen och med jämförelse av Rwanda se likheter som om möjligt kan påvisa att det är ett folkmord som sker.

Enligt FN:s folkmordskonvention måste man kunna konstatera att det finns en avsikt ”att helt eller delvis förinta en grupp som sådan”. I fallet Rwanda var det lätt att finna en avsikt till den etniska rensningen. Dåden var väl planerade, något som blev tydligt redan timmar efter det att oroligheterna bröt ut. Avsikten fanns där. Vilket jag visat ovan så stod det även klart att den var en etnisk grupp, tutsierna, som var utsatta för dåden i Rwanda. Kan man se samma mönster i Darfur?

Jag tycker mig kunna skönja både en *avsikt* och att det är en ” *grupp som sådan*” som är speciellt utsatt;

I augusti och september 2003 började den sudanesiska regeringen rekrytera militära styrkor i västra Darfur. Här blev, tillskillnad från arabiska rekryterare, medlemmar av icke-arabiska etniska grupper som Fur och Masalit nekade till att ansluta sig.⁵⁰ Det är främst dessa ”afrikanska” grupper, Fur, Masalit och Zaghawa, som varit måltavlor för de attacker som utförts av regerings- och milisgrupper. Enligt Human Rights Watch så har dessa attacker varit riktade mot den civila befolkningen just på grund av deras etnicitet. De menar även att en avsikt funnits att förinta en utvald grupp vid en given ort.⁵¹ I mars 2004, i områdena Garsila, Deleig och Mukjar, samlades 200 Fur män ihop och mördades av sudanesiska styrkor. Vittnen har berättat hur de sett deras familj och vänner blivit mördade och våldtagna av det vapen utrustade milisen. Människor har varit tvungna att söka skydd i flyktingläger då deras hem blivit förstörda. FN:s anställda har rapporterat att de sett många Fur byar helt förstörda, medan ”arabiska” byar förblivit orörda.⁵²

⁵⁰ Human rights watch. *The first government offensive: August-December 2003*
http://hrw.org/backgrounder/africa/darfur0105/3.htm#_Toc94084699 2007-07-03

⁵¹ Human rights watch. *Background*. http://hrw.org/backgrounder/africa/darfur0105/2.htm#_Toc94084696 2007-06-07

⁵² Human rights watch. *The first government offensive: August-December 2003*
http://hrw.org/backgrounder/africa/darfur0105/3.htm#_Toc94084699 2007-07-03

En artikel av Gregory H. Stanton, skaparen och ordförande till *Genocide Watch*, bekräftar denna bedömning. Stanton förklarar att undersökningar har gjorts för att bevisa att situationen i Darfur kan och bör klassificeras som folkmord.

War Crimes Issues ambassadör Pierre-Richard Prosper arrangerade så att Departments Bureau of Democracy och Human Rights and Labour skulle hålla en genomgående undersökning med experter rekryterade av CIJ (Coalition for International Justice). Resultatet blev "the Darfur Atrocities Documentation Project". Man intervjuade 1,136 ögonvittnen inom Sudanesiska flykting läger i grannlandet Chad. Resultatet är obegripligt. Över 60 procent hade sett en familjemedlem blivit mördad. Två-tredjedelar hade sett en icke-familjemedlem blivit mördad. Över 80 procent bevittnade förstörelsen av byar. Två-tredjedelar kunde bekräfta flygbombningar av byar utförda av Sudans regering. En-tredjedel kunde intyga att rasistiska epiteter förekom. De har blivit kallade nedvärderande namn samtidigt som de blivit misshandlade eller våldtagna. Gärningsmännen ropade ofta ut uppmaningar som "döda alla slavar" och "vi har fått order om att döda alla svarta".⁵³ Mycket av vad ögonvittnena beskrivit är skrämmande likt vad som skedde i Rwanda. Jag tänker på det effektiva tillvägagångssättet och den rasistiska diskrimineringen.

Likt Rwanda tycks man se ett mönster bakom attackerna på den civila befolkningen i Darfur. Attackerna sker på utvalda byar, tillhörande Fur, Masalit eller Zaghawa, med regeringens bomber varpå janjaweed rider in på kameler för att slakta de överlevande. I Rwanda var diskrimineringen av folkgruppen Tutsi i allra högsta grad offentlig och avgörande för folkmordet. Genom att kalla offren för nedvärderande namn, så som kackerlackor och slavar, framställer man dem som inget värda och gör det där med lättare att döda. Att på detta distansera sig ifrån offren tycks vara en genensam nämnare för folkmord och massmord genom tiderna.

Gregory Stanton tar hjälp av FN:s Folkmordskonvention i sin artikel för att bevisa att det som sker är ett folkmord, även i legal mening. Stanton menar att avsikten är tydlig då det sker systematiska attacker på utvalda "afrikanska" byar och då människor från specifika grupper blir utsatta för våld. De tre grupperna Fur, Masalit och Zaghawa skiljer sig från arabiska,

⁵³ Genocide Watch. *Proving Genocide in Darfur: The Atrocities Documentation Project and Resistance to its Findings*
<http://www.genocidewatch.org/aboutgenocide/stantonprovinggenindarfur.htm> 2007-07-24

inte bara genom hudfärg utan genom språk och kultur, alltså som etniska grupper vilket gör att de skyddas under konventionen. Offren var utvalda just på grund av deras etniska identitet, samma identitet som rebellgruppernas medlemmar har. Fur, Masalit och Zaghawa folkets byar förstörs medan arabiska byar står orörda. Stanton visar att det är ”gärningar förövad i avsikt att helt eller delvis förrinta en (...) etnisk bestämd (...) grupp som sådan”.

Han anser att dödandet i Darfur är systematiskt organiserat av al-Bashirs regering, genom utnyttjandet av en milis som är utrustad av regeringen, och genom regeringens flygvapen. De brott den sudanesiska regeringen utför omfattar alla de gärningar artikel II beskriver; ”att döda medlemmar ur specifika grupper”. ”Att tillfoga medlemmar av gruppen svår kroppslig eller själslig skada”, så som mass våldtäkt. ”Att uppsåtligt påtvinga gruppen levnadsvillkor, som äro avsedda att medföra svår kroppslig eller själslig skada”, så som förstörelse av livsmedel och vatten. ”Att genomföra åtgärder, som äro avsedda att förhindra födelser inom gruppen”. Vittnen har berättat hur våldtäktsmän sagt till deras offer att de nu kommer att föda ”ljushyade” barn. Sista straffbara gärningen är att med våld överföra barn från gruppen till annan grupp. Ofta sker ofrivillig rekrytering av barn.⁵⁴

5.2.1 Varför klassificeras inte konflikten i Darfur som folkmord?

Kanske av samma anledningar till varför man motsatte sig att kalla folkmordet i Rwanda för dess rätta namn. Förnekarnas främsta argument tycks vara att dödandet inte passar in på Folkmordskonventionens definition av folkmord. En hel del missuppfattar konventionen och tror att en klassifikation av folkmord skulle innebära en legal skyldighet att militärt intervensera. Konventionen binder medlemsstaterna att införa nationella lagar mot folkmord och att ställa personer som anklagas för folkmord inför domstol. De förpliktar sig att förebygga och bestraffa folkmord. Artikel I bildar en sorts moralisk skyldighet att förhindra och bestraffa folkmord, men inte en skyldighet till militär intervention eller andra specifika metoder. Ytterligare ett problem med konventionen är att många ignorerar ”delvis förrinta” i definitionen av folkmord. Man tror att avsikten bör vara att helt utrota en grupp” som sådan”. Detta tenderar att utesluta en mängd situationer. Att bestämma avsikten bakom en konflikt tenderar att också utgöra ett problem. Det är inte alltid lätt att bevisa att det ligger en avsikt bakom en handling. Att man inte kan avgöra en avsikt kan också utgöra en möjlighet att undvika termen folkmord.

⁵⁴Genocide Watch. *Proving Genocide in Darfur: The Atrocities Documentation Project and Resistance to its Findings* <http://www.genocidewatch.org/aboutgenocide/stantonprovinggenindarfur.htm> 2007-08-01

Linda Melvern är en brittisk författare som tillbringat många år med att forska kring folkmordet i Rwanda. Även hon drar upp paralleller mellan folkmordet i Rwanda och situationen Darfur, bäst demonstrerat i artikeln *Rwanda and Darfur: The Media and the Security Council*.⁵⁵ Melvern tar upp en för diskussionen ganska viktig anmärkning, nämligen frågan om statssuveränitet. Sudans president Umar al-Bashir har tidigare sagt att han vägrar acceptera en internationell styrka i Darfur då det skulle kränka Sudans suveränitet.⁵⁶ Melvern säger att debatten om suveränitet även var aktuell i Rwanda 1994. Men suveränitet avser jag en stats självbestämmande och rätt att inte lyda under en främmande makt. Frågan borde vara om diskussionen angående statssuveränitet är ytterligare ett sätt att avhålla internationella interventioner. Är frågan om en stats suveränitet relevant när statens regering helt tydligt inte kan skydda statens egen befolkning från mord och våld?

Melvern tar upp en annan mycket viktig likhet mellan Rwanda och Darfur vilken hindrar en klassifikation. Hon menar att likt fallet i Rwanda så avstår FN från att agera på grund av rädslan att hindra en pågående fredsprocess. Detta tycks vara ett av de främsta diplomatiska argumenten mot att använda termen folkmord. Man är helt enkelt rädd för att uppröra Sudans regering och därmed rubba den fredsprocess som pågått i Sudan sedan 2002.⁵⁷

5.2.2 FN:s egenintressen

Jag tror den främsta anledningen till varför FN drar sig från att klassificerar en situation som folkmord är på grund av medlemsstaternas egenintressen. Säkerhetsrådet är FN:s främsta beslutsfattande organ. De permanenta stater som ingår i säkerhetsrådet är Ryssland, Kina, USA, Storbritannien och Frankrike.⁵⁸ Dessa stater har alla vetorätt, vilket innebär en större maktpåverkan än de andra tio icke-permanenta medlemmarna. Det räcker med att en av dessa fem stater lägger in sitt veto för att ett beslut inte skall gå igenom. Hur påverkar detta då situationen i Darfur? Jo, genom staternas egenintressen. Jag har här valt att koncentrera mig på Kinas handlande i Sudan.

⁵⁵ SAGE. *Rwanda and Darfur: The Media and the Security Council*
<http://ire.sagepub.com/cgi/content/abstract/20/1/93> 2007-08-13

⁵⁶ BBC News. <http://news.bbc.co.uk/1/hi/world/africa/3496731.stm> 2007-08-14

⁵⁷ Amnesty International. *Sudan: Hassan Turabi benådad*
<http://www2.amnesty.se/andranyheter.nsf/28e7508e9f17c671c1256d79002f6b1e/cf13bbfdc8732931c1256dbf00537049?OpenDocument> 2007-08-14

⁵⁸ UN Security Council. <http://www.un.org/sc/members.asp> 2007-08-06

Det finns andra länder som har stor påverkan på landet, men jag anser att Kina varit mest framträdande och av störst betydelse för mitt val av ämne. Kina är även en av de fem permanenta staterna i säkerhetsrådet.

Kina har sedan lång tid tillbaka haft en stark och inflytelserik närvaro i Sudan. Kina är den främste köparen av Sudans olja, landet köper omkring 400 000 oljefat per dag.⁵⁹ Dessutom har Kina blivit en huvudleverantör av militära medel till den sudanska regeringen. Landet har alltså en avgörande roll i striderna mellan den regeringsstödda milisen och rebellgrupperna i Darfur. Regeringen som utrustar milisen med bla vapen har således ett starkt övertag i striderna.⁶⁰ Trycket från olika människorättsorganisationer har resulterat i att många av de västerländska oljebolagen dragit sig ur Sudan för att inte stödja konflikten. Kina valde dock att stanna kvar och ignorerade de anklagelser om en indirekt skyldighet till våldet. År 2004 godkände Säkerhetsrådet resolution 1564. Resolutionen skulle bland annat innebära oljesanktioner mot Sudan om inte våldsamheterna i Darfur minskade. Genom att hota med att lägga sitt veto såg Kina till att göra resolutionen verkningslös.⁶¹ Detta är bara ett exempel på Kinas ovilja att medarbeta. Det har blivit tydligt att Kina vill stå på god fot med Sudans regering för att säkra dess egenintressen, oljeimporten och vapenexporten.

Senare rapporter tyder dock på en förbättrad inställning. Kina har bla röstat för en större närvaro av FN-trupper i Sudan.⁶² Många är dock skeptiska till motivet bakom Kinas inställning. De Olympiska spelen i Beijing 2008 tros vara en bakomliggande faktor till Kinas agerande. Kändisar och politiker världen över har uppmärksammat Kinas ekonomiska relationer med Sudan och har startat en kampanj för att bojkotta de Olympiska spelen. Åter igen tycks det vara egenintressen som är avgörande.⁶³

⁵⁹ BBC NEWS. Chinese leader boosts Sudan ties, <http://news.bbc.co.uk/2/hi/africa/6323017.stm> 2007-05-12

⁶⁰ Klare, Michael T. *Blood and Oil: The Dangers and Consequences of America's Growing Dependency on Imported Petroleum* (New York: Metropolitan Press 2004), 173

⁶¹ Washington Times .*Sudan's oil makes China a defender against U.N.*
<http://washingtontimes.com/world/20050426-120652-1122r.htm> 2007-05-15

⁶² The economist "A hopeful wind of change", 12 maj 2007

⁶³ Dejuiced. <http://www.dejuiced.com/olympics/steven-spielberg-mia-farrow-the-08-china-olympics-and-the-sudan>, 2007-08-18

6. Avslutning/ Diskussion

Medan omvärlden funderar över huruvida det är ett folkmord som begåtts i Darfur så fortsätter dödandet och fördrivningen. Striderna har pågått i nästan fyra år utan att en större insats från omvärlden skett. FN anser att det inte rör sig om ett folkmord medan USA konstaterat motsatsen. Efter mina studier i ämnet är jag benägen att hålla med USA.

Mycket tyder på att det är ett folkmord som sker i regionen Darfur. Jag anser att kriterierna för att klassificera ett folkmord, enligt folkmordskonventionen är uppfyllda. Konventionen kräver en bevisad avsikt och att man kan påvisa att det är en ”grupp som sådan” som är utsatt. Flera olika hjälporganisatörer och flyktingar har bevittnat förstörelsen av olika byar i regionen. De byar vilka blivit attackerade och förstörda är byar tillhörande de tre folkgrupperna Fur, Masalit och Zaghawa. Rebellgruppernas medlemmar har sina rötter i dessa ”afrikanska” grupper. De tre grupperna skiljer sig i från de ”arabiska grupper” där janjaweed milisen och regeringens styrkor har sitt ursprung. Skillnaden är inte bara fysisk utan även kultur- och språkmässig. Det finns alltså en ”etnisk” skillnad mellan grupperna. Regeringen i Sudan visade att medlemmar av icke-arabiska etniska grupper, som Fur och Masalit, inte var önskvärda då de rekryterade militära styrkor i 2003. Att det finns en avsikt bakom attackerna blir ganska tydlig då man ser de ”arabiska” byarna helt orörda, samtidigt som de ”afrikanska” är totalt förstörda.

Varför vill då inte FN klassificera konflikten som folkmord? Jag tror det finns flera anledningar och orsaker till varför FN drar sig från att klassificera konflikten, jag har nämnt bara ett fåtal. Den största anledningen tror jag dock är medlemsstaternas egenintressen. Jag tror att de indirekta sekundära parterna, som Kina, är avgörande för Sudans framtid. Kina, som genom sin oljeimport medverkar till att Sudan får mer pengar över för att finansiera sin krigsföring, har en avgörande roll i FN:s agerande, eller rättare sagt brist på agerande. Medlemsstaternas egenintressen har en stor påverkan på det internationella försvaret för mänskliga rättigheter. Jag anser att det är de permanenta medlemmar i FN:s säkerhetsråd vilka borgar för ett handlingssvagt FN.

Konflikten i Darfur synliggör de svagheter som finns hos det internationella försvaret för mänskliga rättigheter. De brott som idag pågår i Darfur och många andra delar av världen visar ett misslyckande i att förhindra och minska dessa kränkningar av konventionen. Ska man behöva sätta en stämpel på en konflikt för att ingripa och hindra att tusentals människor dör? FN:s säkerhetsråd hotar med sanktioner om inte Sudans regering inte vidtar de åtgärder man krävt, men utan resultat. Tillslut urholkas hotet då inget görs från varken regeringens eller säkerhetsrådets sida. Säkerhetsrådet måste backa upp deras ultimatum med meningsfulla och starka åtgärder, annars kommer konflikten, våldet och dödandet att fortsätta.

Referenslista

Melvern, Linda. *Att förråda ett folk, västmakterna och folkmordet i Rwanda.* Ordfront Stockholm 2003.

Shaw, Martin. *War & Genocide, Organized Killing in Modern Society.* Cambridge: Polity Press 2003

Kristian Gerner & Klas-Göran Karlsson, *Folkmordens historia: Perspektiv på det moderna samhällets skuggsida .* Stockholm: Atlantis 2005

Steven L.B. Jensen, *Genocide: Cases, Comparisons and Contemporary Debates.* The Danish Center for Holocaust and Genocide Studies 2003

John Baylis & Steve Smith, *The globalization of world politics. An introduction to international relations,* Third edition, Oxford University Press

Eriksen, Thomas Hylland. *Små platser - stora frågor. En introduktion till socialantropologi.* Nora: Nya Doxa. 2000

Magnarella, Paul J. *Justice in Africa. Rwanda's Genocide, Its Courts, and the UN Criminal Tribunal.* Ashgate 2000

Prunier, Gérard. *Darfur the Ambiguous Genocide.* Hurst & Company, London. 2005

Klare, Michael T. *Blood and Oil: The Dangers and Consequences of America's Growing Dependency on Imported Petroleum.* New York: Metropolitan Press. 2004

Frivilligaorganisationernas fond för mänskliga rättigheter. *Konventionssamling i mänskliga rättigheter och humanitär rätt.* Nordstedts Juridik AB. 2004

Mahmood Mamdani, *A breif History of Genocide.* Transition 10.3 (2001) 26-47

Human rights watch. *Crisis in Darfur.*

<http://hrw.org/english/docs/2004/05/05/darfur8536.htm> 2007-05-02

BBC NEWS. *Sudan's Darfur conflict.* <http://news.bbc.co.uk/2/hi/africa/3496731.stm> 2007-08-02

Svenska Akademiens Ordbok. <http://g3.spraakdata.gu.se/saob/> 2007-06-01

CIA. The world factbook. *Rwanda* <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/print/rw.html> 2007-04-03

CIA. The world factbook. *Sudan.* <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/su.html> 2007-04-02

BBC NEWS. *Rwanda: How the genocide happened.*

<http://news.bbc.co.uk/1/hi/world/africa/1288230.stm> 2007-04-02

Human rights watch. *Numbers.* <http://www.hrw.org/reports/1999/rwanda/Geno1-3-04.htm#TopOfPage> 2007-04-18

Reuters. <http://www.reuters.com/article/worldNews/idUSL048793620070404> 2007-04-04

Amnesty international.

<http://www2.amnesty.se/ap.nsf/reportage/9729F589AE7197A5C1256EB0004A983F?opendocument> 2007-06-02

Säkerhetspolitik.se. *Darfur.*

<http://www.sakerhetspolitik.se/templates/Level2Page.aspx?id=1040> 2007-05-18

Crimes of War project. www.crimesofwar.org/print/onnews/darfur 2007-05-18

Save Darfur. *The genocide in Darfur.* <http://www.savedarfur.org/pages/background> 2007-06-27

UN. *United Nations Mission in the Sudan.*

<http://www.un.org/Depts/dpko/missions/unmis/background.html> 2007-06-04

Regeringskansliet. *Konflikten i Darfur: "världens värsta humanitära katastrof"*

http://www.manskligarattigheter.gov.se/extra/pod/?module_instance=10&action=pod_show&id=78 2007-05-22

BBC NEWS. *Blair calls for action on Darfur.*
http://news.bbc.co.uk/2/hi/uk_news/politics/6163733.stm 2007-05-23

Corrent.se. *Sverige förhandlar med FN om Darfur.*
<http://archive.corren.se/archive/2007/5/15/j7ayzzxpezljuea.xml> 2007-05-15

Official Documents System of the United Nations

<http://daccessdds.un.org/doc/UNDOC/GEN/N05/225/36/PDF/N0522536.pdf?OpenElement>
2007-06-31

Human rights watch. *Background.*
http://hrw.org/backgrounder/africa/darfur0105/2.htm#_Toc94084696 2007-06-07

Human rights watch. *The first government offensive: August-December 2003*
http://hrw.org/backgrounder/africa/darfur0105/3.htm#_Toc94084699 2007-07-03

Genocide Watch. *Proving Genocide in Darfur: The Atrocities Documentation Project and Resistance to its Findings*
<http://www.genocidewatch.org/aboutgenocide/stantonprovinggenindarfur.htm> 2007-07-24

SAGE. *Rwanda and Darfur: The Media and the Security Council*
<http://ire.sagepub.com/cgi/content/abstract/20/1/93> 2007-08-13

Amnesty International. *Sudan: Hassan Turabi benådad*
<http://www2.amnesty.se/andranyheter.nsf/28e7508e9f17c671c1256d79002f6b1e/cf13bbfdc8732931c1256dbf00537049?OpenDocument> 2007-08-14

BBC NEWS. *Chinese leader boosts Sudan ties,*
<http://news.bbc.co.uk/2/hi/africa/6323017.stm> 2007-05-12

Washington Times. *Sudan's oil makes China a defender against U.N.*
<http://washingtontimes.com/world/20050426-120652-1122r.htm> 2007-05-15

Svenska Dagbladet, *Tidspress för medlarna i Darfur.* Ola Säll. Onsdag 11 april, utrikes, sid. 13

Svenska Dagbladet, *Utrikes, Sudan får skulden för Darfurkrisen.* Ola Säll, tisdagen 13 mars 2007. sid 14

The economist, *A hopeful wind of change,* 12 maj 2007